

KAPİTALİZMİN KRİZİNDE KADIN VE SAĞLIK

Aslı DAVAS*, Hafize ÖZTÜRK TÜRKMEN**

Öz: Bu sayıda ekonomik krizin kadınların sağlıklarına, çalışma ve gündelik yaşamlarına olabilecek etkileri geçmiş deneyimler üzerinden tartışılmıştır.

Anahtar sözcükler: ekonomik kriz, kadın emeği, sağlık

Women and Health in the Crisis of Capitalism

Abstract: In this issue, the effects of economic crisis on women's health, work and daily practises were discussed through past experiences.

Key words: economical crisis, female labour, health

Türkiye, yürütülen sert neoliberal politikaların sonucu olarak yine bir ekonomik krizle karşı karşıya. Her güne yeni bir işyerinin kapatıldığı ya da çalışanların işten çıkarıldığı haberleriyle uyanıyoruz. Ekonomik kriz, son yirmi yıldır süregiden kötü tarım politikaları ve çevre talanıyla birleşince gıda fiyatlarında şimdikiye kadar görülmemiş bir artış gerçekleşti. Petrol fiyatlarındaki artış tüm alanları ama en çok barınma ve ulaşım koşullarını olumsuz etkileyecek. Geçmiş tecrübeler gösteriyor ki sağlığın tüm bileşenlerinin bu kadar kötüleştiği bir ortamda en kırılgan kesimler en çok etkilenecek. Sağlık sorunları artacağı gibi önlenemez ölümlerle de yüzleşeceğiz.

Hem küresel hem ulusal düzeydeki ekonomik krizlerin en çok kadınları vurduğunu biliyoruz. Türkiye'de son dönemde artan muhafazakâr politikaların kadın üzerindeki baskısı düşünüldüğünde, kadınların zorlu mücadelelerle edindikleri zaten yetersiz olan istihdamdaki yerlerini kaybedeceğini; "doğal" olarak kabul edilen toplumsal rolleri nedeniyle de hane içindeki karşılıksız mal ve hizmet üretimleri ile bakım yüklerinin de ekonomik kriz nedeniyle artacağını öngörebiliriz.

Ekonomik kriz kadınların bir araya gelip hem sermayeye hem de ataerkiye karşı mücadele etmesi için de bir zemin yaratıyor. Bu nedenle, TTB Kadın Hekimlik Kolu'nun değerli katkılarıyla, birlikte mücadele ederken geçmiş tecrübelerden faydalanacağımız, ekonomik krizin kadınlara etkilerini farklı yönleriyle tartışan bir sayı hazırladık.

Bu sayıda Seçil Aysed Bahçe ve Emel Memiş yaptıkları araştırmayla genişletilmiş işsizlik oranlarının resmi işsizlik oranlarından büyük ölçüde farklılaştığını; sektörler arası ve güvenceli/güvencesiz istihdam arası geçişlilik durumunun kadın ve erkeklere göre değişik etkiler ortaya koyduğunu gösterdiler. Ayşe Gül Yılmaz ekonomik, mali ve finansal krizlerin ücretli kadın emeğini nasıl etkilediğini istihdam, işten çıkarılmalar, çalışma koşulları ve kadın-erkek ücret farklılıkları ele alarak tartıştı. Ecehan Balta kadınların işgücü piyasası içindeki kırılganlığının yanı sıra, aile emeği açısından krizin kadınlar üzerindeki etkisini baskıcı beden ve nüfus

politikalarıyla değerlendirdi. Saniye Dedeoğlu Suriyelilerin mevsimlik tarımsal üretimdeki konumlarını inceleyip; göç, prekaryalaşma ve kadın emeği arasındaki ilişkiye odaklanarak; prekaryalaşmanın sadece kadınların tarımsal üretime katılması ile sınırlı kalmayıp kadın emeğinin ücretsiz ev içi hizmetlerde kullanımını da arttırdığı vurguladı. Necla Akgökçe, sendikaların kadın üyeler açısından krizi değerlendirip, toplumsal cinsiyet sorumluluğuna dikkat çekti. Meltem Çiçeklioğlu, kriz dönemlerinde kamusal alanda sağlık ve sosyal güvenlik gibi hizmetlerde yapılan kısıtlamaların, kadınların sağlık hizmetlerinden yararlanmasını zorlaştırdığını ve hane içindeki çocuk, yaşlı ve hastalar için harcadıkları bakım emeği yükünün sağlık sorunlarını nasıl arttırdığını anlattı. Reyhan Uçku, sağlık ve sosyal riskleri nedeniyle yaşlı kadınların ekonomik durumdaki değişime daha duyarlı olduğunu; ekonomik kriz dönemlerinde bir taraftan gelir azalması ya da gelir kaybı, diğer taraftan tasarruf tedbirleri nedeniyle yaşlı kadınların sağlıklarının ve gereksinim artışına karşın sağlığa erişimlerinin azalmasının eşitsizlikleri nasıl derinleştirdiğine işaret etti. Zeynep Varol, 1990'lerden bugüne dünyanın farklı bölgelerinde yaşanan ekonomik krizlerin cinsel sağlık ve üreme sağlığı üzerine etkilerini temel üreme sağlığı parametreleri üzerinden değerlendirdi. Banu Aslantaş ve Zerrin Oğlağı, ekonomik krizler sonucunda artan işsizlik ve yoksulluğun kadın ruh sağlığına etkilerini ve sağlık harcamalarının kısıtlanması sonucunda, ruhsal hastalıklara yönelik etkin ve uygun tedaviye erişimin nasıl sınırlı hâle geldiğini aktardı. Filiz Ak, ekonomik krizin dezavantajlı gruplar için arttırdığı işsizliğin, hali hazırda istihdamda ciddi ayrımcılık sorunları yaşayan LGBTİQ+ nüfusu neden daha fazla etkilediğini; yoksulluk artışının ve güvencesizliğin sağlığa erişimlerini nasıl zorlaştırdığını ve gözlemlenen ek sorunları tarihsel süreç içinde ele aldı. Hem yazarlarımıza hem de sayının gelişmesine katkılarından dolayı TTB Kadın Hekimlik ve Kadın Sağlığı Kolu'na teşekkür ediyor, keyifli okumalar diliyoruz.

*Doç. Dr., Toplum ve Hekim Dergisi Hakem Kurulu Üyesi

**Yrd. Doç., Dr., Tıp Tarihi ve Etik